



De Staatssecretaris van Veiligheid en
Justitie
Mr. F. Teeven
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
26 januari 2015

Uw kenmerk
578187

Contactpersoon
J.M.A. Timmer

Onderwerp
Advies op het conceptwetsvoorstel Stelselvernieuwing rechtsbijstand

Geachte heer Teeven,

Bij brief van 4 november 2014 heeft u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) om advies gevraagd over het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de rechtsbijstand en enige andere wetten in verband met vernieuwingen in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand (Wet stelselvernieuwing rechtsbijstand). Dit advies is voorbereid door de leden van de vereniging en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Strekking wetsvoorstel

Het wetsvoorstel strekt er volgens de memorie van toelichting toe om verschillende maatregelen door te voeren in onder meer de Wet op de rechtsbijstand (hierna: Wrb) en het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) om te komen tot vernieuwing van het stelsel van door de overheid bekostigde rechtsbijstand (gesubsidieerde rechtsbijstand). Het wetsvoorstel geeft volgens de memorie van toelichting invulling aan de visie van de regering op de gesubsidieerde rechtsbijstand en de toegang tot de rechter. De toegang tot de rechter voor een ieder is volgens de memorie van toelichting bij het vormgeven van de vernieuwing het leidend criterium en het uitgangspunt is dat een effectieve toegang tot de rechter voor rechtzoekenden niet in het gedrang mag komen of voor bepaalde inkomensgroepen feitelijk onbereikbaar wordt.

Advies

Bij brief van 26 mei 2014 heeft de NVvR een advies uitgebracht over het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit eigen bijdrage rechtsbijstand en het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 in verband met de invoering van enige maatregelen in het kader van de stelselvernieuwing gesubsidieerde rechtsbijstand. In dit advies heeft de NVvR gewaarschuwd voor de gevolgen van het toen ter advisering voorgelegde ontwerpbesluit voor de toegang tot het recht en de kwaliteit van de rechtsbijstand. Deze waarschuwingen herhaalt de NVvR ook in dit advies na bestudering van het onderhavige concept-wetsvoorstel. De voorgenomen stelselvernieuwing bergt het gevaar in zich dat deze de toegang tot het recht bemoeilijkt c.q. belemmert. Voor een toegankelijke rechtspraak is een toegankelijke rechtsbijstand, zoals ook in de brief van 26 mei 2014 verwoord, van wezenlijk belang. Het feit dat de vergoedingen aan de aan het stelsel deelnemende rechtsbijstandsverleners steeds verder wordt verlaagd, heeft als mogelijk gevolg dat de rechtsbijstandsverleners niet meer de gewenste kwaliteit aan rechtsbijstand kunnen leveren of deze rechtsbijstand überhaupt niet meer kunnen leveren.

Recht op toegang tot de rechter

In het wetsvoorstel lijkt een toevoeging te worden uitgesloten bij verwijzing naar een geschillencommissie. Gelet op hetgeen hiervoor onder 'zaaksbelang' is gesteld, is de NVvR van mening dat niet van iedereen kan worden verwacht dat zij zonder bijstand van een advocaat een dergelijk traject van geschillencommissie of mediation, kunnen volgen. In het verlengde daarvan is de NVvR van mening dat het bestaan van een dergelijke alternatieve route voor geschillenbeslechting, nimmer het recht op toegang tot de rechter mag beperken, doordat rechtzoekenden door de mogelijkheid van een alternatieve route het recht op rechtsbijstand wordt ontnomen. Een dergelijke regeling zou strijd opleveren met artikel 6 EVRM. De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging hieraan aandacht te besteden in het wetsvoorstel.

Gelet op het voorgaande is de NVvR van mening dat de voorgestelde versterking van de eerstelijns rechtsbijstand van groot belang is om een goede selectie aan de poort, met respect voor het recht op toegang tot de rechter te realiseren. Dit klemmt temeer nu met het wetsvoorstel de situatie waarin nog aanspraak kan worden gemaakt op rechtsbijstand in de thans geldende betekenis (belangenbehartiging/procesvertegenwoordiging) sterk wordt ingeperkt door het nieuwe noodzakelijkheids criterium. De selectie zal dan ook steeds moeten worden gemaakt door of onder verantwoordelijkheid van een ervaren en deskundige jurist die een goede weging kan maken van de in het geding zijnde belangen en de mogelijkheden tot rechtsverwerking, overigens zonder dat een uiteindelijke gang naar de rechter onmogelijk wordt gemaakt. Zonder deze garantie is de toegang tot het recht en tot de rechter in het geding. De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging hieraan aandacht te besteden in de memorie van toelichting.

Zaaksbelang

De NVvR is van mening dat de vooronderstelling dat burgers ook zonder procesbijstand kunnen procederen vaak juist niet geldt voor rechtzoekenden in de laagste inkomensklassen. Ook de complexiteit van het procesrecht voor burgers maakt procesbijstand in veel gevallen noodzakelijk. Daarnaast wijst de NVvR erop dat het zaaksbelang niet is gediend met het



ontbreken van procesbijstand, nu het voor een efficiënte afhandeling noodzakelijke voorbereidende werk niet wordt gedaan. Bij de behandeling van de zaak door de rechter zal dit vertragend kunnen werken, met meer benodigde zittingstijd (en kosten) tot gevolg.

Vervallen ambtshalve toevoeging na schorsing voorlopige hechtenis

Met betrekking tot het voorstel tot het laten vervallen van de ambtshalve toevoeging na schorsing van de voorlopige hechtenis (artikel 41 Sv) is de NVvR van mening dat dit voorstel mogelijk negatieve gevolgen heeft voor verdachten. De uit voorlopige hechtenis geschorste verdachte moet in de gelegenheid worden gesteld om een toegevoegd raadsman te raadplegen over de aard van de voorwaarden die aan de schorsing zijn verbonden en de gevolgen van de schending van de voorwaarden. De voorwaarden kunnen immers een zeer vrijheidsbeperkend karakter hebben, waarvan alle gevolgen zonder uitleg door een raadsman voor de geschorste verdachte mogelijk niet helder zijn.

Daarnaast is het mogelijk dat een verdachte wordt geschorst vanwege de noodzaak van klinische observatie, waarvoor hij moet verblijven in een instelling. De schorsing staat in een dergelijk geval gelijk aan een vrijheidsbeneming. Het laten vervallen van de toevoeging in een dergelijke situatie, schaadt een dergelijke verdachte naar de mening van de NVvR ernstig in zijn belangen.

Ook voor de praktische afwikkeling van strafzaken heeft het vervallen van de ambtshalve toevoeging na schorsing van de voorlopige hechtenis gevolgen, zoals bijvoorbeeld in grote strafzaken met meerdere verdachten die niet allemaal in voorlopige hechtenis verblijven. De verdachten die niet in voorlopige hechtenis hebben gezeten, of hieruit zijn geschorst, hebben geen toegevoegd raadsman en zullen daardoor op een later moment, namelijk kort voor de zitting, rechtsbijstand hebben. Hierdoor kan de inhoudelijke behandeling van de strafzaak, ook voor de verdachten in voorlopige hechtenis, (grote) vertraging oplopen, met mogelijk hogere kosten tot gevolg. De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging om een voorziening te treffen voor schorsingen met een zodanig vrijheidsbeperkend karakter dat de verdachte niet voldoende in de gelegenheid gesteld kan zijn geacht een toegevoegd raadsman te raadplegen.

Opwerpen drempel

Overigens wil de NVvR erop wijzen dat het feit dat in dit wetsvoorstel een drempel wordt opgeworpen voor toegang tot rechtsbijstand tot gevolg kan hebben dat de bestuursrechter in de toekomst zaken over afwijzing van rechtsbijstandverzoeken krijgt voorgelegd. Een aan de voorkant van het proces van rechtspraak gerealiseerde bezuiniging, wordt later in het proces teniet gedaan. De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging aan het voorgaande aandacht te besteden in de memorie van toelichting.

Adviseren over algemene maatregel van bestuur

De NVvR gaat ervan uit dat de nadere uitwerking van de stelselvernieuwing bij algemene maatregel van bestuur (hierna: AMvB) zal geschieden. Vanwege de mogelijk grote impact van de stelselvernieuwing op de toegang tot de rechter en de kwaliteit van de rechtsbijstand, is de NVvR graag bereid om te zijner tijd ook over deze AMvB te adviseren.



De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,

Prof. dr. M.E. de Meijer
voorzitter

